

MORMINTE CREȘTINE TIMPURII DESCOPERITE LA OSTROV

C. CHERA-MĂRGINEANU

Cu prilejul săpăturilor arheologice desfășurate în vara anului 1980 în sud-vestul Dobrogei, în zona Ostrov, ocazionate de apariția altor obiective de importanță majoră, am acordat o atenție sporită unor urme materiale ce indicau existența unei necropole în acest perimetru.

La circa 10 km de localitatea Ostrov, în stînga șoselei ce leagă această comună de Constanța, într-un punct situat în dreptul satului Bugeac, a fost sesizată existența unor blocuri de piatră de dimensiuni diferite, răspîndite pe o mare suprafață între șosea și Dunăre.

Terenul fiind proaspăt arat, am hotărît executarea unor secțiuni de sondaj pe o terasă ce corespunde în malul abrupt al fluviului și înclinată ușor spre est.

În cele trei secțiuni, orientate vest-est (S_1 și S_2 și nord-sud (S_3)) au fost identificate, în total, patru morminte, dintre care unul de copil. Primele două secțiuni au dimensiunile de 3×6 m, iar cea de-a treia de 3×7 m. În S_1 a apărut primul mormînt, iar în S_3 au apărut celelalte, pentru S_2 neputînd fi relevate urme de înmormîntare.

Toate cele patru schelete erau așezate vest-est, cu capul la vest și constituiau un grup amplasat pe o suprafață de cca 20 m^2 , la o adîncime pînă la 0,50 m.

Pentru individualizarea fiecărui obiectiv considerăm necesară amintirea dimensiunilor fiecăruia, precum și a caracteristicilor constructive evidențiate. Astfel, M1 prezintă o lungime totală de 2 m și o lățime de 0,40 m. De jur împrejur scheletul era înconjurat cu blocuri de piatră, mai mult sau mai puțin îngrijit fasonate. Din păcate, atît scheletul cît și pietrele au fost găsite deranjate de uneltele agricole folosite aci de-a lungul vremii pentru lucrarea pămîntului.

În M2 a avut loc înmormîntarea simplă, fără nici o protejare prin pietre sau alte materiale, a unui copil de cca 8—10 ani. Corpul a fost așezat într-o groapă, din care am putut marca o lungime de 0,80 m și

o lăţime de 0,30 m, situaţia de aici fiind în mare parte similară cu cea amintită anterior.

M3 a apărut în colţul de sud—vest al lui S₃ şi nu era deranjat. În lungime (1,90 m) defunctul era protejat de cîte o scîndură masivă, iar la capete groapa era prevăzută cu cîte un bloc de piatră aşezat transversal. Trebuie amintită aici starea relativ bună de conservare a lemnului, păstrat pe toată lungimea menţionată. Între cele două scînduri, lăţimea mormîntului era de 0,52 m la capătul vestic şi de 0,37 m la cel estic (fig. 1).

M4 era de asemenea constituit din blocuri fasonate de piatră ce încadrau scheletul pe toate patru laturile. O caracteristică a lor este aceea că nu păstrează aceleaşi dimensiuni în ceea ce priveşte înălţimea (15—25 cm), grosimea (13—26 cm) şi lungimea (39 cm—1 m). Nu s-a acordat o grijă deosebită aşezării pietrelor într-o linie continuă, cel puţin în partea interioară. Astfel, rezultă o lăţime de 0,54 m la capătul vestic al supra-

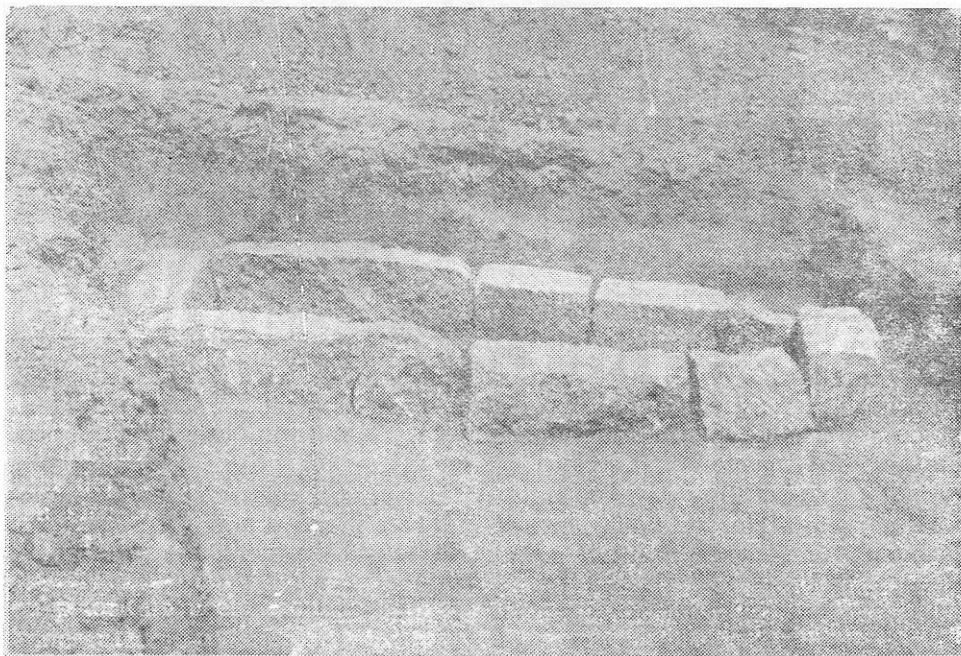
Fig. 1

feței încadrate și în care se află scheletul, și de numai 0,24 m în capătul estic. Lungimea interioară — 2, 10 m. (Fig. 2, 3).

Pot fi sesizate două aspecte în privința materialului folosit la demarcarea spațiului destinat înmormântării. Din capul locului putem deosebi din acest punct de vedere trei tipuri de morminte : fără nici o protejare a corpului (M2), cu protejarea prin scinduri și piatră (M3) și cu protejarea numai prin piatră (M1 și M4). Se poate ușor constata că piatra folosită provine de la alte construcții din zonă, dat fiind faptul că este relativ îngrijit fasonată, dar avînd în vedere îndeosebi dimensiunile foarte diferite.

Ca element caracteristic comun, deși numărul de morminte cercetate și păstrate intact este numai de două, semnalăm diferența de lățime dintre extremitățile estice și cele vestice ale construcțiilor funereare.

În cursul săpăturii nu au fost recuperate obiecte care să poată fi considerate ca făcînd parte din inventarul vreunui dintre morminte.

Fig. 2

Cu totul ipotetică ni se pare apartenența unui vîrf de săgeată de cca 5 cm lungime și a unei mărgele de sticlă de formă alungită la M1. Pentru a întregi însă aspectul informativ amintim că vîrfurile de săgeată se afla la 15 cm de schelet, la stînga sa, iar mărgica la 23 cm la dreapta.

Fig. 3

Acordind atenția cuvenită sărăciei sau inexistenței inventarului, precum și așezării defuncțiilor pe spate, cu fața în sus, cu capul la vest și cu miinile pe piept, înaintăm ipoteza că mormintele cercetate prezintă vădite aspecte de rit creștin.

Ni se pare important să amintim aici gradul relativ scăzut de afectare a osemintelor de către agenții naturali inerenți unei înmormintări la mică adâncime (reamintesc — pînă la $-0,50$ m), deși avem în vedere și factorii de eroziune a solului. Această observație vrea să se constituie într-un argument pentru datarea complexului, care va urma.

Deocamdată dorim să precizăm că în zona cercetată nu a fost depistat vreun alt strat arheologic, înmormintările fiind efectuate prin așezarea corpului direct pe pămîntul viu, pietrele protectoare sprijinindu-se de asemenea pe acest nivel. Toate acestea în condițiile în care toată zona este pur și simplu înșesată de urme de viață veche. Veche pentru că în afară de locuirea getică de la Bugeac, de cea romană de la Durostorum — aflată ce-i drept la o distanță mai mare — și de

cețările de la Dervent — Păcuiul lui Soare, care-și fac toate simțită prezența printr-o mare cantitate de ceramică, o serie întregă de unelte din silex, descoperite în arătură, ar indica o locuire a terasei amintite din apropierea Dunării încă din misterian. De altfel nu numai ceramica getică, cioburile de amforă romane și cioburile feudal-timpurii de la vase de uz comun din pastă cenușie și neagră lustruite, dar și abundența pe o întindere mare a pietrelor de diferite dimensiuni cu urme de prelucrare este semnificativă pentru importanța acordată zonei în diferite epoci. Este poate sugestiv să semnalăm și prezența pe o arie foarte largă a zeci de tumuli, dintre care nu a fost încă cercetat nici unul.

Revenind la obiectivele care constituie subiectul prezentei lucrări, trebuie subliniat că ele au analogii în Dobrogea. Lucrările efectuate în necropola feudală timpurie de la Capidava au condus la descoperirea unor morminte asemănătoare cu cele prezentate aici și datate acolo în sec. IX—X pe baza unui inventar la fel de redus cantitativ.

De curînd, cercetări în zona Fabricii de mobilă din Constanța, au dat posibilitatea de a se constata o situație similară în cazul a șapte morminte. Ca elemente de datare au stat la îndemînă numai două verigi de bronz atipice și cioburi feudal-timpurii antrenate în umpluturile gropilor.

Dacă lipsa inventarului, caracteristică și descoperirilor amintite împiedică o recunoaștere lipsită de îndoieli a contemporaneității grupurilor de morminte de la Constanța, Capidava și Ostrov, asemănările de ordin structural-constructiv ne îndreptățesc, avînd în vedere și contextele arheologice, coroborate cu știrile transmise de cronicari pentru epoca feudal-timpurie, să datăm cele patru morminte în sec. IX—X. Este perioada în care creștinismul își continua și pe aceste meleaguri ascensiunea ca religie dominantă, cu toate fenomenele specifice care se răsfrîng asupra obiceiurilor funerare.

Numeroasele incursiuni slave, mai ales pe linia Dunării, îi obligă pe împărații bizantini să acorde o atenție sporită acestor regiuni și să organizeze o apărare eficientă a graniței lor nordice. Aceste deziderate puteau fi împlinite și printr-o cooptare bazată pe interese comune a populației românești stabilite mai ales de-a lungul fluviului amintit și care parcurgea etapele finale din procesul de formare a ethos-ului românesc.

Sub rezerva unor cercetări viitoare, care să confirme cu noi date ipoteza noastră, considerăm că cele patru morminte cercetate pînă acum aparțin unei necropole de rit creștin din sec. IX—X, poate populației românești stabilite în apropierea unui vechi centru de civilizație română, într-o zonă avantajoasă din punct de vedere economic. Importanța unor concluzii de acest fel, confirmate deocamdată de dovezi materiale limitate cantitativ, impun extinderea ariei de investigații în această necropolă feudal-timpurie cu trăsăturile amintite din zona Ostrov, care ar putea contribui la augmentarea cunoștințelor noastre despre primii români din Dobrogea.